

15.8.2017

Viitteemme: TK-01-1164-17

Asia: Tilastokeskuksen lausunto Jakamistalouden haasteet ja kehittämistarpeet- selvitykseen

Lausuntopyynnön diaarinumero: TEM/1179/00.06.02/2017

TEM pyytää lausuntoa jakamistalouden virkamiesverkoston laatimasta, jakamistalouden säädösympäristöä koskevasta selvityksestä¹. Selvityksen tekoon ovat osallistuneet työ- ja elinkeinoministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, valtioneuvoston kanslia, Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä Verohallinto.

Lausuntopyyntö löytyy valtion lausuntopalvelusta osoitteesta:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=f71e5a67-5f4f-4c13-81ef-9fe2d93b9b36>

Lausunnon antajia pyydetään vastaamaan neljään kysymykseen:

1. Mitkä ovat mielestänne suurimmat jakamistalouteen liittyvät haasteet Suomessa?
2. Millaisia sääntelyratkaisuja tai muita viranomaistoimia pidätte tarpeellisena näiden haasteiden ratkaisemiseksi?
3. Millaisia sääntelyratkaisuja tai muita viranomaistoimia pidätte tarpeellisena jakamistalouden edistämiseksi Suomessa?
4. Mahdolliset muut kommentit aiheesta

Vaikka Tilastokeskus ei ole lausuntopyynnön saaneiden luettelossa, lausuntopyynnössä todetaan, että myös muut kuin jakelussa mainitut tahot voivat antaa lausuntonsa.

Tilastokeskus vastaa lausunnossaan esitettyihin kysymyksiin virallisen tilastoinnin näkökulmasta.

1. Mitkä ovat mielestänne suurimmat jakamistalouteen liittyvät haasteet Suomessa?

Virkamiesverkosto ehdottaa yhtenä jatkotoimena jakamistalouden säädösympäristön kehittämiseksi jakamistalouden saattamista virallisen tilastoinnin piiriin (ehdotus 10, s. 34):

Selvitetään, miten jakamistalouteen liittyvä toiminta voitaisiin tuoda virallisen tilastoinnin piiriin, jotta päätöksenteon tueksi saataisiin luotettavaa tilastotietoa esimerkiksi jakamistalouden eri sektoreiden kehityksestä.

Tilastokeskus tukee näkemystä siitä, että jakamistaloudesta tarvittaisiin luotettavaa tilastotietoa. Esimerkiksi Airbnb:n laajuutta koskeville tiedoille olisi kysyntää. Jakamistaloutta koskevien tietojen saaminen on kuitenkin ollut vaikeaa kaikissa maissa eikä ilmiötä ole toistaiseksi pystytty luotettavasti tilastoimaan.

Tilastokeskus katsookin, että tulisi selvittää onko jakamistalous Suomessa volyymiltään niin merkittävää, että luotettava ja kattava tilastointi olisi

¹ Jakamistalouden säädösympäristö. Haasteet ja kehittämistarpeet. Virkamiesverkoston selvitys, Luonnos 30.5.2017

15.8.2017

kustannustehokasta aloittaa. Joka tapauksessa ilmiöalueen kehittymistä tulee seurata aktiivisesti.

Tilastokeskuksella – tai muullakaan julkisella hallinnolla - ei ole nyt erillistä suunnitelmaa jakamistaloutta tai yleisemmin digitaalista taloutta koskevan virallisen tilastoinnin kehittämiseksi. Tilastokeskus on kuitenkin ollut aktiivisesti mukana aihepiiriä koskevassa kansallisessa ja kansainvälisessä tilastoyhteistyössä. Tilastokeskuksessa on käynnissä tai käynnistymässä useita hankkeita, joilla pyritään kehittämään jakamistalouden tilastointia Suomessa:

- Tilastokeskus koordinoi seitsemän maan projektia, jossa kehitetään jakamistaloutta koskevia kysymyksiä sisällytettäväksi Väestön ja Yritysten tieto- ja viestintätekniikan käyttö – tilastojen tiedonkeruusiin.
- Väestön tietotekniikan käyttö- tilastoon on sisällytetty vuodesta 2016 alkaen kysymykset jakamistalouteen liittyen (yksityishenkilöiltä vuokrattujen asuntojen käyttö sekä yksityishenkilöiltä vuokrattujen autojen käyttö). Vuonna 2017 kysymykset tulevat osaksi tilaston EU-harmonisoitua osiota.
- Jakamistaloutta koskevia kysymyksiä on suunnitteilla seuraavaan kansallisesti tehtävään kotitalouksien kulutus- tilaston tiedonkeruuseen.
- Työvoimatutkimuksessa tullaan vuonna 2018 kysymään kertaluonteisesti tietoa alustojen kautta hankituista tilapäistöistä.

Suomen Pankin ja Tilastokeskuksen asiantuntijoista koostuva työryhmä on selvittänyt digitalisaation vaikutuksia kansantalouden tilinpitoon ja hintatilastoihin. Selvitys sisältää myös tietoa jakamistalouden tilastoinnista. Tuloksia esiteltiin Suomen Pankin järjestämässä seminaarissa 30.6.2017:

<https://www.slideshare.net/SuomenPankki/digitaalisen-talouden-mittaamisen-haasteet-seminaari-3062017>.

Tilastokeskus julkaisee aiheesta erillisen raportin (Digitalisaatio ja BKT) alkusyksystä 2017. Raportti sisältää myös asiantuntijoiden ehdotuksia keskeisistä kehittämiskohteista. On huomattava, että kansantalouden tilinpito ei sisällä erillisiä tietoja jakamistaloudesta tai yleensäkkään digitalisaation vaikutuksista, vaan ne sisältyvät tilinpidon yleisiin aggregaatteihin kuten bruttokansantuotteeseen. Tilastokeskuksen asiantuntija-arvioiden mukaan ilmiöt saadaan arvioitua ainakin toistaiseksi suhteellisen hyvin johtuen niiden pienestä merkityksestä kansantaloudessa, mistä syystä esim. käypähintainen bkt on edelleenkin käyttökelpoinen mittari.

Suomi on myös mukana OECD:n työryhmässä, joka kehittää digitalouden mittaamista osana bruttokansantuotetta.

2. Millaisia sääntelyratkaisuja tai muita viranomaistoimia pidätte tarpeellisena näiden haasteiden ratkaisemiseksi?

Tilastokeskus painottaa tarkempien **käyttäjätarpeiden selvittämistä**: mitä tietoja tarvitaan mistäkin näkökulmasta (bkt-vaikutus, työllisyysvaikutus, sektorikohtaiset tiedot, alustoja koskevat tiedot jne). Selvityksen perusteella voidaan määritellä tarvittavaa tiedontuotantoa, kustannuksia ja arvioida virallisen tilastotuotannon tarpeisiin sopivia tiedonkeruutapoja sekä olemassa jo olevien tietojen hyödyntämistä.

Tilastokeskus korostaa, että **jakamistaloudella/digitaalisella taloudella on vaikutuksia useisiin tilastoihin**, kuten maksutaseeseen, kansantalouden tilinpitoon, yritystilastoihin, väestön ja yritysten tieto- ja viestintätekniikan

15.8.2017

käyttö- tilastoihin, tulotilastoihin, ajankäyttötutkimukseen ja työvoimatutkimukseen. Tilastoinnin nykyisen tietopohjan turvaaminen ja kehittäminen onkin avainasemassa.

Yksi jakamistalouden tilastoinnin kehittämisen haaste on **hallinnollisten aineistojen laatu**. Esimerkiksi Tilastokeskuksen tulotilasto perustuu rekisteriaineistoon ja tulee kärsimään alipeitosta, jos jakamistaloudesta saadut tulot eivät sisälly verottajan aineistoon.

Tilastokeskuksella ei ole nykyisen lainsäädännön puitteissa pääsyä yksityisen sektorin hallussa oleviin digitaalisten alustojen sisältämiin tietoihin. Sama koskee myös esim. maksukorttiaineistojen sisältämää, ulkomailla tai ulkomaisilla korteilla tapahtuvia ostoja koskevaa informaatiota. Erityisesti vaihtotaseen ja bruttokansantuotteen tilastoinnissa tarvittaisiin lisää tietoja Suomen rajat ylittävien transaktioiden suuruuden arvioimiseksi. Maksukorttiaineistojen sisältämä informaatio voisi olennaisesti parantaa tietopohjaa, myös jakamistaloutta koskien.

Tilastolain päivitystarvetta arvioitiin VM:n asettama tilastolain selvitystyöryhmässä 2015-2016. Työryhmässä Tilastokeskus nosti keskusteluun tilastotoimen tarpeen päästä hyödyntämään yksityisen sektorin massa-aineistoja erityisesti uusien ilmiöiden tilastoimiseksi. Työryhmä kuitenkin katsoi, ettei tässä vaiheessa ole syytä asettaa lainsäädännöllistä velvoitetta aineistoihin pääsyyn vaan Tilastokeskuksen tulisi neuvotella aineistojen omistajien kanssa tietojen käytöstä.

Yksi tilastoinnin haaste on **harmonisoitujen, kansainvälisten määritelmien ja tiedonkeruumenetelmien puuttuminen**. Jakamistalous joudutaan ottamaan huomioon monissa EU-harmonisoiduissa tilastoissa, jolloin sitä koskevat osiot tulisi mahdollisuuksien mukaan harmonisoida samaan tapaan kuin väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tilastossa on jo tehty. On hyvä muistaa, että tällainen tilastoinnin kehittämisen kannalta välttämätön työ vie aikaa.